

Duna–Tisza Közi Falugondnoki Hírlevél

XIX. évfolyam, 97. szám

2016/3.

Kapcsolatok

A magyar múlt kutatása biztosan nem tökéletes, de azt mondhatom, hogy egy nép története három kapcsolatrendszerrel függ. Az első, hogy a nép, az ország lakossága, ember és ember, illetve a különböző társadalmi rétegek, osztályok között milyen kapcsolat van. A második: az ember és a természeti környezet között viszony, tehát az ember, aki lakja a Kárpát-medencét, az országot, hogyan használja a földet az egész társadalom számára, s e természeti környezet különböző adományainak kihasználásával hozzájárul ennek a szaporításához, esetleg tönkretételéhez.

Tehát van az ember és a természet közötti viszony, ami változhat – ez nagy részben függ az ember és ember közötti kapcsolattól. Mondok erre példát: ha az emberi kapcsolatok között van egy szűk réteg, aki azt mondja, hogy én vagyok a földbirtokos és a többi legfeljebb csak a föld használója lehet – és kizárja a föld használatából –, akkor az egészen más eredményű lesz, mint mikor az emberek a természeti környezetet szabadon mindenki számára nyitottnak, elérhetőnek tartja és használja.

És van egy harmadik, ami tulajdonképpen summája az előző kettőnek: ember és Isten közti kapcsolat. Az Isten tulajdonképpen összefoglalja azt az emberi kapcsolatot, amit kell. Mint Máté evangéliumában írva vagyon: az utolsó ítéletkor a Jóisten maga mellé állítja a jókat, és azt mondja, hogy mikor éheztem, ennem adtatok, mikor ruhátlan voltam, felruháztatok és amikor beteg voltam, meglátogattatok, amit a legkisebbnek tettétek, azt nekem tettétek.

A magyar történelmet áttekintve azt kell mondanom, hogy a XIII. századig van egy harmónia az emberek és a természet közötti kapcsolatában és ez okozza azt, hogy Magyarország az első három-négy évszázadban olyan sikeresen megy előre, hogy európai nagyhatalommá lesz és utoléri a franciákat, az angolokat és a többieket. Oláh Miklós – amikor kikíséri Mária királynőt Németalföldre – egyebek mellett leírja az elhagyott országról, hogy olyan gyümölcs, olyan zöltség, olyan termelés sehol máshol a világon nincsen, mint nálunk volt.

(Folytatás a 3. oldalon)

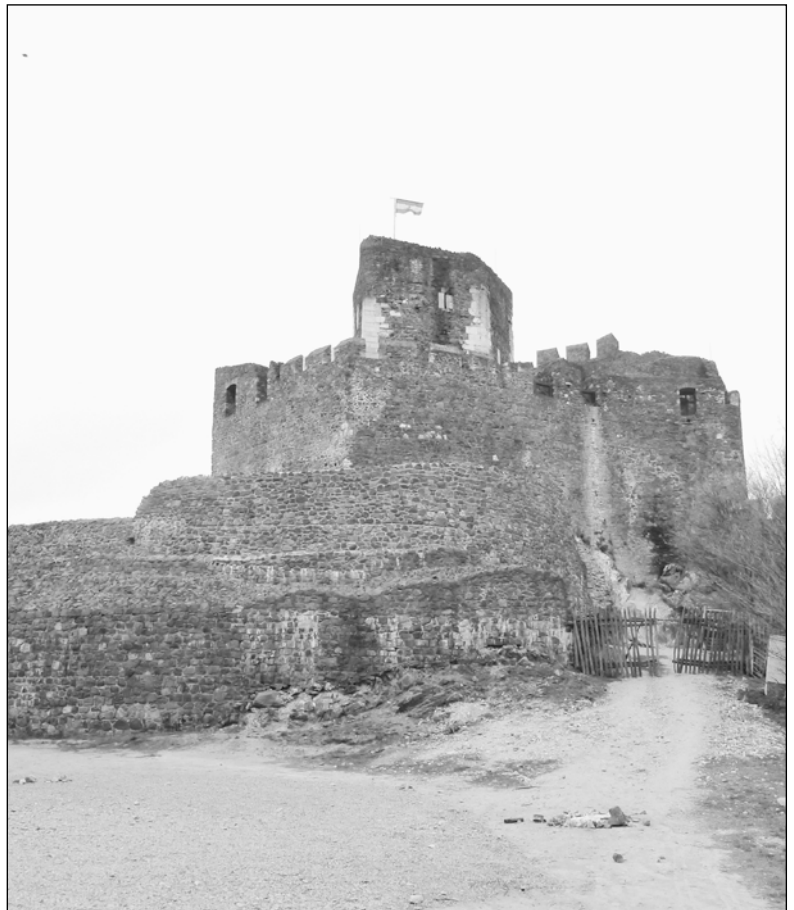
Ady Endre:

Új várak épültek

*Még a máglyák, ím, ki se hültek,
Régi-zászlós még sok orom,
Röpdös babona és turul,
De az új várak fölépültek.*

*Az új várak: nagy, piros lelkek,
Szándékok, célok és hitek,
Vágyak, amelyek az avas
Várakra villámmal tüzelnek.*

*És a napok lángolva telnek,
Az ó várak leomlanak,
Csupa új vár lesz a világ,
Hol győztes bárdok énekelnek.*

A szolgáltatás jelenéről és jövőjéről Kishegyesen

Köztünk élő hétköznapi hősök

A falugondnoki szolgálat és a házi betegápolás szolgáltatása viszonylag új színfolt a szerbiai szociális szolgáltatások palettáján. A terület szabványosítása és a törvényes keretek megalkotása most van folyamatban. Kishegyesen már több éves tapasztalatokkal rendelkeznek ezen a területen, de a község egész területére kiterjedő szolgáltatást is szabványosítani kell, illetve biztosítani kell a jövőben a megfelelő szakmai háttérrel is.

A kishegyesi Helyi Közösség tetőterében szakmai összejövetelt tartottak Falugondnoki szolgálat – megoldás az idős, egyedül élő és magatehetetlen emberek részére címmel, a Nők Kishegyesi Fóruma szervezte meg, amelynek elsődleges célja az volt, hogy felhívja a figyelmet a falugondnoki szolgálat fontosságára, és hogy a résztvevők egymás tapasztalatait meghallgatva fejleszteni tudják saját szolgálatukat.

A program moderátora Zsidai Erzsébet, a Nők Kishegyesi Fóruma elnöke volt. A falugondnoki szolgálat létrehozásának ötlete 2007-ben merült fel a kishegyesiek körében, amikor a magyarországi pozitív példákat látva az ottani tapasztalatokat megpróbálták az itteni körülményeknek megfelelően hasznosítani. Azt is elmondta, hogy a

jelenlegi helyzetben az önkormányzat támogatása elengedhetetlen a falugondnoki szolgálat nyugodt működéséhez. Emellett folyamatosan pályáznak olyan programokra, amelyeket a felhasználók számára szerveznek, ennek köszönhetően vannak teadélutánok, kirándulnak, és más programokban vesznek részt.

A szakmai összejövetelt a kishegyesi község területén több mint öt éve sikeresen működő falugondnokok, a Szabadka, Kanizsa, Törökkanizsa, Zenta, Csóka, Topolya és Ada községekben 2015 novembere óta működő falugondnokok, a Köztársasági és Tartományi Szociális Védelmi Intézet szakmunkatársai és Szerbia szociálpolitikai minisztériumának képviselői részére szervezték meg. Jelen voltak a kecskeméti székhelyű Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete képviselői is. A találkozón részt vett Csikós László, a szerb kormány Munkaügyi, Foglalkoztatási és Szociális Minisztériumának szociális ügyekkel megbízott államtitkára is.

A falugondnokok nem szakemberek, hanem köztünk élő hétköznapi emberek, akik ha kell fát vágnak, szemet hordanak, elmennek a boltba, időpontot egyeztetnek az orvosnál, a specialistánál, és szükség szerint elszállítják a rászorulókat a kórházba, kivizsgálásokra, vagy akár a község házára, bíróságra elintézni ügyes-bajos dolgaikat. Mindezek mellett még lelki segítyt is kénytelenek nyújtani, bizonyos esetekben pszichológusként is helyt kell állniuk. Nem egyszerű munkáról van tehát szó, a munkaidő nem hattól tizen négy óráig tart, hanem baj esetén akár éjjel is kihívják őket.

A szakmai összejövetel első felszólalója Marko Rovčanin, Kishegyes község polgármestere volt, aki arról beszélt,

hogy annak ellenére, hogy egy kis területen fekvő községről van szó, az eddigiek során nagy emberességről tett tanúbizonyságot. Elmondása szerint a vezetőség mindig is figyelmet szentelt a hátrányos helyzetűeknek, és a község jó példát mutat arra vonatkozóan, hogy hogyan kell egyeíteni a tapasztalatot, a fiatalságot és az energiát. Mohácsi Zoltán alpolgármester köszöntőbeszédében külön kiemelte a résztvevő falugondnokokat, akiket a mindennapok igazi hőseinek nevezett, és kitért a szolgáltatás felhasználóira is, akik az által mutatnak hatalmas bátorságot, hogy bizalmat szavaznak a gondnokoknak.

A találkozón Csikós László, a szerb kormány Munkaügyi, Foglalkoztatási és Szociális Minisztériumának szociális ügyekkel megbízott államtitkára beszédében hangsúlyozta, hogy a kishegyesi község vezetői magas fokú szociális szenszibilitásról tettek tanúbizonyságot, és erre igen nagy szükség van, hisz a fiatalok és idősek társadalmon belüli aránya megfordult az utóbbi időben. Elmondta, hogy a falugondnoki szolgálat keretén belül összetett munkáról kell beszélnünk, amelynek célja a mindennapi nehézségek áthidalása, és akár a tragédiák megelőzését is szolgálhatja.

Csörszné Zelenák Katalin Kecskemétről érkezett a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete képviselőjeként. Az Egy ember és egy jármű című prezentációjában

magyarországi tapasztalatokról számolt be. Ezt követően a kishegyesi Geronto-szolgálat sajátosságairól tartott bemutatót Nagy Mélykúti Kiskovács Ildikó és Fontányi Andor, Topolya és Kishegyes Község Szociális Központjának munkatársai. Őket Ric Gábor, a szabadkai Caritas koordinátora, aki bemutatta a szervezet falugondnoki szociális szolgáltatását, ami Vajdaság hét községére terjed ki. Az összejövetelen a kishegyesi község területén szolgálatot teljesítő falugondnokok közül Ali István és Németh Gábor számolt be a terepi tapasztalatokról.

Falugondnoki fórum Félegyházán

A Félegyházi Gazdakör épületében gyűltek össze a fórum résztvevői, ahol a tanyapályázat kiskunfélegyházi eredményeiről hallhattunk. A falugondnokok is beszámoltak munkájukról:

„Serfőző Istvánné vagyok, az I. számú körzet tanyagondnoka. 2009. október 7-én kezdhettem el a munkámat, akkor még saját autóval. A 400 fős XII. és a XIII. kerület lakosait kerestem fel. Kiskunfélegyháza nagy kiterjedésű, szórt tanyavilággal rendelkezik, 13 körzetre van felosztva, ahol 4739 a lakosok száma. A tanyák jelentős részét földút köti össze a környezetével. Az eldugott tanyákon élőknek a tömegközlekedés igénybevételéhez nagy távolságokat kell megtenni. E miatt az üzletek, szolgáltatások is nehezen érhetőek el számukra. Ezen hiányosságot igyekszik szolgáltatunk áthidalni, hogy az ott élő emberek bejussanak a városba orvoshoz, vásárolni, hivatalos ügyeiket intézni. Összes jelenlegi ellátottam 54 fő. Feladataim: személyszállítás, orvoshoz szállítás, gyógyszerkiváltás, heti bevásárlás, hivatalos ügyek intézése. A tanyagondnoki feladat ellátása során sok családnak igényeltem lakásfenntartási támogatást, egyszeri segítyt, időskorúak járadékát, ápolási segítyt, nyugdíj emelést, közgyógyellátást, és átmeneti segítyt.”

„Fekete Judit vagyok, a II. sz. körzet tanyagondnoka. A tanyagondnoki szolgálatra a 2009 márciusában kiírt pályázaton jelentkeztem, amit abban az évben október 19-én kezdtem el a mezőri szolgálat segítségével. A II., IV., V., VI., VII., kerület lakosait kerestem fel, mintegy 400 főt. A város és külterületének egy részén találhatók azok a szóróvanytanyák, amelyek 10-20 km távolságra vannak a városközponttól. A tanyák jelentős részét földút köti össze a környezetével. A külterületen lévő tanyák ásott, illetve csőkutas vízellátással rendelkeznek. Telefonhálózat részben van kiépítve, ahol nincs villany ott a mobiltelefon használata lehetetlen. A leggyakrabban igényelt ellátások: a háziorvosi rendelésre szállítás, az egyéb egészségügyi intézménybe való szállítás, a gyógyszerkiváltást és a gyógyászati segédeszközökhöz való hozzájutás biztosítása, bevásárlás, (például takarmány beszerzése az állatok részére), hivatalos ügyek intézése (például lakástámogatás, közgyógyellátás, időskorúak járadéka, stb.), gyermekek iskolába és óvodába szállítása. 2015 decemberében az önkormányzat által benyújtott tanyabusz pályázaton nyert MERCEDES VITO, kilenc személyes kisbuszt vehettem át. Visszatekintve a lassan hét éve tartó tanyagondnoki szolgálat munkájára, azt mondhatom, hogy nagyon nagy fejlődésen ment keresztül.”

(Folytatás az 1. oldalról)

A népesség megmaradásának, fennmaradásának és életének záloga a föld, a falu, a falusi közösség, amikor ezt kisajátítják az urak, akkor nemcsak a föld pusztul el, nemcsak a falu néptelenedik el, hanem az ország is. A falu tovább néptelenedik, nincs fiatalság, eltűnnek az iskolák, s az a falu, amelyben nincs iskola, az elpusztul. Aki ott még megszületik, az minél előbb elvagyódik. Nincs is kötődése, mert utazik a szomszédos faluba, mert csak ott van iskola. Ez a legbutább spórolás, mert egyszerűen kihúzzuk a hazát a fiatalok lába alól.

A régi népszokások arról is gondoskodtak, hogy a gyerek ne csak azt a földet ismerje meg, ahová az apjával kimegy kapálni vagy szántani, hanem az egész területet, ezért évenként egyszer bejárták a határt. A húsvéti határkerülést sok helyen a XX. századig megtartották. Megmutatták a határt: ez a tied, ezen belül vagy te otthon és kitisztították a forrásokat, az utakat, megigazították a hidakat, stb. Most egy falusi gyerek jobban ismeri a szomszéd város plázáját vagy a Tesco-ját, mint a saját kertje mögött lévő részeket. Ahhoz semmi köze már nincsen.

A nagyüzemi gazdálkodás – ami a földet egyszerűen tőkének tekinti – profitot termel, az tönkreteszi a földet, a terményt, a társadalmat és az emberi kapcsolatokat is. Mi a világhelyzet? A föld legnagyobb koncentrációja (földbirtok koncentráció), s legnagyobb gépesítése Amerikában van. Az amerikai társadalom egy százaléka él földművelésből. Az I. világháború után Magyarországon a népesség 50,5 százaléka még a földből élt. Ma hány százaléka él a földből? Nem vagyunk messze az egy százaléktól... A világ összes termőföldjének 70 százalékán nem emberi táplálékot, hanem bioetanolhoz, pamuthoz, kávéhoz, repcéhez, szójához való

anyagokat termelnek, és ezek melléktermékét vásároljuk meg súlyos valutáért Brazíliából.

Ha az ezelőtt harminc évvel evett krumplinak a vastartalmát 100 százaléknak vesszük, akkor a most elfogyasztott krumpli vastartalma 5 százalék. Tönkretesszük az ételmet is. Pécs azzal dicsekszik, hogy bioenergiát használ, mert szalmát éget a hőerőműben, tehát még a szalma sem kerül vissza a földbe, fogy annak a szerves anyag tartalma, így annak a vízmegtartó képessége is csökken.

Az emberiség öngyilkosságot követ el, óriási energia felhasználással tönkreteszi a termőföldet, mert egy-egy gazdaság nem több száz embernek ad élő munkát, hanem két-három technikusként, akik a kombájnokat és a gépeket kezelik, és ezért nincs szükség falun munkaerőre – de föld sincsen. Tönkre megy a föld, tönkre mennek a termények az egészséges ételmiszer és tönkremegy a társadalom is. Egymással szembe kerül a munkanélküli, a földnélküli, nyomorgó ember azzal a tőkés gazdálkodással, amelyik a legnagyobb hasznot hozza. Vannak ma is tanácsadók és nyilatkoznak rádiókban is, hogy csak a nagyüzem kifizető, a befektetett pénz itt hozza a legtöbbet.

Vissza kell térni egy olyan gazdálkodáshoz, ahol az ember személyesen kapcsolatban van a természettel, és ez csak a kisüzem lehet. Itthon vissza kell állítani a legeltető állatgazdaságot, a hús minőségét, az állatok egészségét, a fogyasztott hús egészségét.

Andrásfalvy Bertalan

(A fenti írás a Széchenyi-díjas néprajzkutató, egyetemi tanár beszéde egy részének szerkesztett változata. Elhangzott Alsómocsoládon, a Kemény Bertalan-émlékünnepségen.)

Húsz éve a falugondnokság a szívügye Minél tovább folytatni

Csörszné Zelenák Katalin dolgozott népművelőként, tanárként, majd 1995-ben Kemény Bertalan hívására csatlakozott a kiépülőben lévő falugondnoki szervezethez. E téren végzett munkásságáért nemrég a Magyar Arany Érdemkereszt polgári tagozata kitüntetését vehette át.

A kitüntetett Kecskeméten született, és egész életében már közel két évtizede falvakban, tanyás körzetekben tölti. Az interjúra éppen emiatt nem is volt túl egyszerű időpontot találni, hiszen a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesületének ügyvezetője egyik nap Bácsszőlősen volt, másnap Csikérián, megint máskor meg a Vajdaságban.

Csörszné Zelenák Katalin a kecskeméti Katona József Gimnáziumban érettségizett, majd a magyar és népművelő szakot végezte el. Pályafutása kezdetén népművelőként dolgozott a kecskeméti művelődési központban, majd Városföldön, a Klubkönyvtárban és tizenhat évig a Kada Elek Közgazdasági Szakközépiskolában tanított. Elvégezte a Közgazdasági Egyetem vezetés-szervezés szakát is. 1995-ben a megyei pedagógiai intézet munkatársa volt, amikor Kemény Bertalan, a falugondnoki hálózat elindítója megkereste.

– Azt mondta, olyan kollégára van szüksége, aki szereti a kistelepüléseket, a kis közösségeket, szeret emberekkel foglalkozni, „felvállalja a falut”. Megkérdezte, lenne-e kedvem csatlakozni, én pedig úgy döntöttem, kipróbálom – idézte fel pályafutása egyik meghatározó pillanatát Csörszné Katalin. Eleinte a falugondnokok képzésében vett részt, majd az 1997-ben Kelebián megalakított egyesület ügyvezetője lett. Akkor még csak tizenhat településen tartozott hozzájuk, ma már viszont Bács-Kiskun, Békés, Csongrád, Jász-Nagykun-Szolnok megye és Pest megye déli részének 272 falu-és tanyagondnokát fogják össze 163 településen. Bács-Kiskun munkájuk jelentős részét képezi, hiszen itt jelenleg a településeken 77 tanyagondnoki és 6 falugondnoki szolgálat működik. Legrégebben Szakmáron, Kunbaracson és Kunpeszéren indultak el.

– Az alapelképzelés az volt, hogy a falvakban, tanyavilágban legyen egy-két olyan ember, akire mindig számíthatnak az ott élők. Hiszen már 1990-ben is nagyarányú volt a városokba való elvándorlás, sok helyen megszűnt az iskola, az óvoda, bezárt a gyógyszerár, a posta, a vendéglő, gyakran még a kisbolt is. Kell valaki, aki mindenre odafigyel, bekopog, és amiben tud, segít – mond-

ta Csörszné Katalin. A falu-és tanyagondnokok teendőit hosszan sorolja: bevásárolnak az időseknek, kiváltják a gyógyszerüket, orvoshoz szállítják a betegeket, reggel óvodába, iskolába a gyerekeket, délután pedig haza. Általánossá vált az is, hogy akinél szükséges, akár naponta megméri a vérnyomást. Sőt, olyan egészségügyi végzettséggel rendelkező falugondnok is akad, aki leveszi a vért, és beviszi a kórházba, megkímélve az időseket a városba való utazástól.

– És emellett, de nem utolsósorban: az adott településen közösséget szerveznek, illetve azt összetartják. Akármilyen rendezvény van a faluban, ők szinte biztosan a szervezői, ötletadói, ösztönzői. Röviden úgy mondhatnám: jó emberek – emeli ki Csörszné Katalin.

Az általa vezetett egyesület kezdetől részt vesz a falugondnokok képzésében, továbbképzésében, 2006-tól akkreditált felnőttképző intézmény. Továbbképzési programjaik között szerepel például felkészítés szenvedélybetegekkel és azok hozzátartozóival való foglalkozásra, baleset-megelőzési tanácsadás, elsősegélynyújtás vagy éppen hatékony kommunikáció. Minden évben 3-4 alkalommal találkoztat szerveznek a falugondnokoknak, ezek tapasztalatcserére is kiválóan alkalmasak.

Csörszné Zelenák Katalin nem titkolja amiatti elkeseredését, hogy „fent” természetesnek veszik a falu-és tanyagondnokok elhivatottságát, de munkájukat nem honorálják megfelelően. Nemcsak nyolctól négyig hajlandóak ellátni feladataikat, hanem hétvégén és este is, és soha nem kapcsolják ki telefonjukat, hogy bármikor elérhetőek legyenek – „cserébe” minimálbért kapnak. Ezért különösen fontos az egyesület érdekvédelmi tevékenysége. Mint az ügyvezető elmondta, igyekeznek elérni, hogy az egy szolgálatra jutó 2,5 millió forintos normatívát megemeljék. A keretből ugyanis nemcsak a gondnokok bérét, járulékát kell fedezni, hanem ebből fizetik az üzemanyagot, az autó esetleges javítási, szerelési költségeit is. A benzinen való spórolás miatt viszont nagyon beszűkülhet – fizikai értelemben – a falugondnokok mozgástere.

– A minisztériumot megkerestem, és rámutattam: két rendeleten kellene mindössze változtatni, hogy sok falugondnok bére azonnal emelkedjen. De csak kifogásokat hallottam. Reménytelennek tűnt a dolog. Sok országgyűlési képviselőnél igyekszünk lobbizni, hátha így előrébb tudunk lépni – összegzett Csörszné Katalin. Felvetjük neki, talán érdemes lenne néhány honatyát felkérni, szegődjenek egy

(Folytatás az 5. oldalon)

Hírek

Kishegyesi látogatás

Évek óta tart a kishegyesi Női Fórum Egyesülettel a jó kapcsolatunk. Legközelebb május 28-án szombaton megyünk Kishegyesre. A látótút ingyenes, de apróbb ajándékot hozzatok a vendéglátóknak. Jelentkezni lehet az egyesületnél 76/507-543-as telefonszámon.

Kacsa- és spárgafesztivál

Kelebián május 21-én, szombaton lesz a település gasztró napja, mely idén 6. alkalommal rendeznek meg. A versenyre évről évre többen jelentkeznek, köztük baráti társaságok, térségi falugondnokok. A rendezvényre meghívást kapnak minden évben a vajdasági testvértelepülések, Kishegyes, Bajsa, Alsó-Kelebia és a romániai Nagyiratos, valamint idén Bácska-Topolya, Bácsfeketehegy is. A vendégeket és a főző-sütő verseny résztvevőit reggel 8 órától várjuk.

A nap folyamán fellépnek helyi táncegyüttesek, énekesek, valamint vajdasági zenészek, a gyermekprogramokból sem lesz hiány, valamint szabadtéri színház színesíti a programokat. A belépés mindenki számára ingyenes, valamint a kacsafőző- és sütő csapatok is ingyen kapják a kacsákat.

Ha enni is akartok, akkor az érdeklődők a két kelebiai tanyagondnokot hívhatják (Bíró Zoltán 30/452-7729; Kocsis György 30/247-9313), akik intézik, hogy legyen sütnivaló kacsá.

Indul a tanyasegítő képzés

Tanyasegítő képzés indul május 19-én csütörtökön Kecskeméten, az Irinyi utca 17-ben. A képzés május-júniusban lesz.

A falugondnoki szolgálat működése engedélyhez kötött. Az e feladat ellátását szükséges készségekkel, ismeretekkel rendelkező alapképzésen részt vett falu-, illetve tanyagondnoknak kell végeznie. Ha sor kerül a tanyagondnok helyettesítésére, őt helyettesítő személyek is tisztában legyenek a falugondnoki munka lényegével, hogy szakszerűen tudjanak helyettesíteni. Fontos, hogy a képzés résztvevői képesek

legyenek elhelyezni a tanyagondnoki szolgálatot a szociális szolgáltatások rendszerében, ismerjék meg a kistelepülések, tanyák sajátosságait, a falvakban és a tanyákon élő emberek jellemzőit, illetve a segítő munka hátterét, alapvető etikai szabályait, ismerjék meg a munkához szükséges törvényeket, rendeleteket, legyenek képesek az együttműködésre, sajátítsák el a falugondnoki dokumentáció vezetésének alapjait. Legyenek képesek a tanyán élő emberekkel kapcsolatot teremteni és tartani, a mindennapi problémákat felismerni és közvetíteni.

Falugondnokok négy keréken

ABács- Kiskun Megyei Baleset-megelőzési Bizottság és a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete meghirdeti a Falugondnokok négy keréken elnevezésű közlekedéssmereti verseny 2016. június 21-én 10 és 16 óra között lesz Kiskunhalason.

A verseny célja: a KRESZ-t már jól ismerő, rendszeresen gépjárművel közlekedő számára egy magasabb szintű megmérettetés lehetőségének megteremtése, balesetmentes közlekedésük elősegítése. A verseny célja továbbá olyan ismeretanyag átadása, mely a versenyzők hasznára lehet a helyes, és jogvédő közlekedési magatartás kialakításában.

A versenyre három fős csapatok nevezhetnek. A csapat mindhárom tagja B kategóriás elméleti KRESZ tesztlapot tölt ki, majd a csapatból 1 fő személygépkocsival, vizsgabiztos jelenlétében a forgalomban közlekedik, egy fő kerékpárral közlekedve, ügyességi akadálypályán (szlalom, rázópad,

tárgyáthelyezés, lengőkapun történő áthaladás, „fésű”, sarokfordító) bizonyítja rátermettségét. A csapat további egy tagja ittasságot szimuláló szemüvegben hajt végre versenyfeladatot. A versenyzőknek továbbá számot kell adni gépjármű-vezetéstechnikai tudásukról, valamint elsősegély-nyújtási ismeretekből is. A versenyben való részvétel feltétele az érvényes B kategóriájú vezetői engedély megléte, valamint a kerékpáros versenyzőnek a kerékpározni tudás. A vezetői engedélyt a verseny alatt a forgalomban közlekedő versenyzőnek magánál kell tartania, továbbá a versenyzőnek a vezetés megkezdése előtt alkoholszondás vizsgálatnak vetjük alá.

A verseny díjazása: összesített elméleti, és gyakorlati eredmények alapján az 1-2-3. helyezett csapat minden tagja tárgyjutalomban részesül, valamint az egyéni legjobbak különdíjban.

Jelentkezési határidő: 2016. május 31.

(Folytatás a 4. oldalról)

napra egy falugondnok mellé kíséruöl, hátha a politikusok így jobban átlátnák, milyen fontos munkát is végeznek a „falumindenesek”. Úgy tűnik, a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesületének ügyvezetője vevő az ötletre, azaz ha lesz egy ilyen akció, a Petőfi Népe biztosan beszámol róla.

– Meglepődtem és megörültem, amikor értesültem a kitüntetésről. Sokan gratuláltak, és ez rendkívül jól esett. Úgy vélem, az elismerés talán az egész falugondnoki szervezetnek

is szól, és ez biztató lehet a jövőre nézve – mondja Csörszné Katalin. Az arany érdemkereszt polgári tagozata kitüntetést március 15-e alkalmából nemcsak itthoni munkásságért, hanem a falu- és tanyagondnoki szolgálat „országhatárokon átvéő eredményes működtetése terén végzett értékes szervezőmunkája elismeréseként” is kapta. Terveit röviden úgy összegezte: folytatni, lehetőleg minél tovább.

Hraskó István

(Megjelent a Petőfi Népe 2016. április 16-i számában.)

Háromnapos látóúton jártunk Palócföldön

Apró falvak tette kész lakói

„Sok földet bejártam, de mégis csak Nógrád tetszik legjobban: hegyeivel, völgyeivel, egyenesre nőtt fáival, itt úgy látom, a füvek zölddebbek, a virágok illata édesebb, mint bárhol a világon. Még a felhő is, mintha rózsaszínbe öltözne, amikor átsuhan fölöttünk” – írta Mikszáth Kálmán. Látóútunkon mi is megtapasztaltuk mindezt.

Idei első látóútunk, április 1-2-3-án Nógrád megyébe, a Cserhát hegység aprófalvas térségébe vitt bennünket, alföldi falu- és tanyagondnokokat. Napsütéses kora tavaszi időben indultunk Kecskemétről, s az időjárás mindvégig kegyes maradt hozzánk. Nagyjából két órás utazás után érkezünk Hollókőre, ahol Szabó László alpolgármester és Szabó Norbert falugondnok kollégánk fogadtak minket.

Hollókő a világörökség része. Az Ófalu, az élhetőség, a gyönyörűségei, a programok, a tervek, a feladatok – ezek voltak a kötetlen, jó hangulatú beszélgetés témái. A 380 lelkes településen legnagyobb rendezvényei idején akár 8-10 ezer ember is megfordul! Munkanélküliség nincs, hiszen mindenkinek munkát ad a világ legér-

posta, falumúzeum, palóc babamúzeum kapott helyet. A látogatás kihagyhatatlan része a falu fölé magasodó XIII. századi vár, ahova meglehetősen meredek ösvényen jutottunk fel, ám az ott kialakított panoptikum, vármúzeum, és nem utolsósorban a csodás kilátás feledtették az út nehézségeit.

Hollókő után Garáb község, a Cserhát legmagasabban fekvő piciny zsákfaluja következett. Az állandó lakosok száma 60 fő, de sok pihenni vágyó embert vonz a csodaszép táj, a szinte harapni valóan tiszta levegő, a nyugodt környezet. Nógrád aprófalvai között itt a legmagasabbak az ingatlanárak. Kovács Zoltán polgármestertől megtudtuk: fő céljuk, hogy megmaradjon a végtelen nyugalom, ami a településnek a festői környezetén kívüli

társaknak. A felfrissített libatepertő, gondosan előkészített rántott- és hízott libamáj mellett újdonságképpen rántott köröm is szerepelt az étlapon, ecetes almapaprika és mézes pálinka kíséretében. S mivel jó tanyagondnok nem ismer lehetetlent, így sorra megoldódtak a tűzgyújtás, tűzmelegítés (széltől), és a tálalás nehézségei is. Feltöltődve, jó hangulatban búcsúztunk Garábtól, hogy szállásunkra, a Salgótarján közelében található Salgó Hotelba induljunk. Csodás környezetben, az erdő közepén megbúvó szálloda elhelyezkedése garantálta a nyugodt pihenést, hiszen a csendet, a tiszta levegőt, a madárcsicsergést semmi nem zavarta. Az ébredő természet külön ajándék volt a szemnek.

A második nap első programja a Bér-Virágos pusztán lévő Andezit Hotel megtekintése volt. Maczó László polgármester-tulajdonos kalauzolt. A nyolc hektáron elterülő birtok a pihenni vágyó családok, konferenciát, találkozókat rendezők körében rendkívül népszerű. Minden korosztály megtalálja ezen a helyen mindazt, ami a kapcsolódáshoz, szórakozáshoz szükséges. A parkban szabadon sétálnak őshonos és egzotikus állatok, melyek végtelenül szelídek, és simogathatók. Ugyanakkor tapinthatóan és nagyon látványosan mindenütt jelen van a „Nagy Magyar Értékrend” berendezett bálterem, esküvői-, illetve koncertszalon, vadászterem fegyvergyűjteménnyel, térképtár, 15 ezer kötetes régi könyvgyűjtemény, Kossuth, Széchenyi, Batthyány, Deák és Bem emlékszobák, Magyar Gondolatok Terme formájában. Mindez a XIX. század főúri fényűzésével berendezve, műkinccsekkel gazdagon. Egyébiránt ezen utóbbi helyiségben – Magyar Gondolatok Terme – költöttük el ebédünket.

Ezt követően Csesztvére utaztunk, hogy meglátogassuk a Madách Imre Emlékmúzeumot. A szépséges parkban álló kúriában látható állandó kiállítás végigkíséri a Madách család történetét, felidézi a kort, középpontba állítva Az ember tragédiáját, annak világirodalmi és színpadi jelentőségét. Palman Imre falugondnok és polgár-

tékeesebb örökségeit felsoroló listára elsőként felkerült helység. Van óvoda, 1-4 osztályig iskola, az állandó lakosok száma nem csökken, kelendők az eladó ingatlanok. Ezután indultunk sétára a jellegzetes palóc parasztházak között, ahol kézműves műhelyek, például fazekas, pékség, sajt ház, szövőház,

a legnagyobb előnye. Míg a társaság nagyobb része a polgármesteri hivatalban tájékozódott Garáb mindennapjairól, az alatt egy lelkes kis csapat a hivatal udvarán azon fáradozott, hogy a Molnár Pisti által szállított, hagyományosan finom és bőséges ebédet elkészítse, és feltálalja a megfáradt, éhes

mester egy személyben. Lelke, motorja a településének, minden gondját ismeri, orvosolni próbálja, mondhatjuk a falujáért él. Palman Imre immár 25 éve falugondnok. A csesztvei Szent Márton katolikus templom és az óvoda, könyvtár, polgármesteri hivatal megtekintése után Mohorára indultunk, ahol a Mauks Ilona Emlékház volt a cél. A hölgy kétszeres felesége volt a „nagy palócnak”, hiszen először szülői tiltás ellenére Pesten kötöttek házasságot, de betegség, anyagi nehézségek miatt törvényesen elváltak, ezután vissza is költözött Mohorára. Néhány év múlva a már elismertséget szerzett író ismét feleségül kérte, s ekkor a mohorai evangélikus templomban kötöttek újra házasságot, mely példás boldogságot hozott életükbe. Az emlékház után néhány percre a templomba is átsétáltunk, hogy magunkba szívjuk a boldogság emlékének illatát. Este a szállodai vacsora végén pezsgővel koccintva ünnepeltük Kovács Gyula mélykúti kollégánk születésnapját, akinek felesége Margó asszony tette ezzel a meglepetéssel emlékezetessé ezt a napot.

Utolsó napunk Terény községben indult, Brozsó Andrásné polgármester asszony, és férje, a falugondnok fogadtak minket. A mély völgyben fekvő szépséges falucska alig 400 lakosú, itt is jellemző az előregedés, ám Terény nem hagyja magát! Mindent megtesznek azért, hogy meg tudják őrizni az óvodát, s az alsó tagozatos iskolát. Az országban talán itt a legnagyobb az egy főre eső civilszervezetek száma, ami jól tükrözi, hogy a terényiek akarnak és tudnak is tenni a falujukért. Elsőként a Szlovák Tájházat, majd az Orsós Magán Múzeumot, végül a Csipkemúzeumot látogattuk meg. Mindkét kiállítás kivételes látványosságot nyújtott szá-

munkra. A kézi csipkekészítés története, készítési bemutató, a kiállított gyönyörűséges, elbűvölően szép gallérok, terítőcskék, keszkenők, faliképek, egy komplett vert csipke napernyő – női szemmel nézve feledhetetlen élményt adott. A magnómúzeum elsősorban alapítója-tárlatvezetője személyisége okán vált emlékezetessé. A körülbelül 400 darab különböző típusú és gyártási idejű készülék kivétel nélkül mind működőképes, sőt mindegyik a gyártási helyének és idejének megfelelő zenei anyagot szólaltat meg. Laikusként érkező meglepően hatott az a szenvedély, amellyel a magnók gyűjtője képes átadni azt a rengeteg ismeretet, amivel rendelkezik az itt látható darabokkal kapcsolatban. Hihetetlen gyengédséggel „beszélget” gyűjteménye darabjaival, de nem csak hangjával, érintéssel is szinte simogatja azokat. Karizmatikus egyéniség, mindenképpen megjegyzendő a neve: Nagy Vilmos.

Rövid séta után az ebéd stílusosan palócgulyás és sztrapacska volt, majd elbúcsúztunk kedves vendéglátóinktól, és rövidesen látóutunk utolsó állomása, Kisecset következett, ahol az alapkép-

zésen jelenleg résztvevő ifjú kollégánkat Baranyai Sándort látogattuk meg. Kisecset a maga 167 lakosával a béke szigete, ahol, mint azt már megszokhattuk az aprófalvak esetében, a falugondnok valóban a falu mindenese, nélküle nem történik semmi. Ezt igazolta Pribelszki Tamás polgármester is szavaival. A felsorolás a napi, heti, éves feladatokat illetően hosszú percekig tartott, melynek legvégén elhangzott a húszas évei elején járó kollégánk szájából a tünevényes mondat: „és decemberben én vagyok a Mikulás”! Ezen kijelentésével általános derűtséget okozott. Ami még belefért: kemencében sült túrós lepény, finomságos kifli, pogácsa, séta a parányi faluban, néhány perc beszélgetés, majd a kemence megtekintése tapasztalatszerzés céljából.

Búcsúztunk Kisecsettől, s egyben Nógrád megye, a palócvidek természeti szépségeitől, vendégszerető, hagyományaikat féltve őrző lakóitól. Újfent sok élménnyel, értékes tapasztalatokkal gazdagodva indultunk haza, hogy ott folytassuk munkánkat, ahol három nappal azelőtt abbahagytuk.

Vidácsné Lukuczka Éva

Nyugdíjba ment kollégáink átadták a stafétabotot

„Ugye, meglátogat ezután is?”

Hogyan kerültek kapcsolatba a tanyagondnoki szolgálattal? Mi volt számukra a legemlékezetesebb élmény vagy esemény a munkájuk során? Miként töltik majd nyugdíjas éveiket? – ezeket kérdeztük a nemrég nyugállományba vonult kollégáinktól. Ezúton is kívánunk nekik tartalmas és egészségben eltöltött nyugdíjas éveket.

Horváth István, Szank:

– Majdnem 11 évig voltam tanyagondnok. Előtte biztonsági őrként dolgoztam a Mol-nál. Amikor az önkormányzat pályázatot hirdetett a tanyagondnoki állásra, elhatároztam, hogy megpróbálom. Mivel rajtam kívül más jelentkező nem akadt, 2005-ben elkezdhettem a szolgálatot. Vértesacsán jártam tanfolyamra. Szank külterületén több

mint négyszázan élnek, sok köztük a külföldi állampolgár. Van egy kollégám, övé a majsai oldal, én pedig a felsőszanki vidéket jártam. Negyvennyolc emberről gondoskodtam folyamatosan. A homokos földutakon csak terepjáróval lehet közlekedni: az évek során 222 ezer kilométert mentem.

– Polgárőrként is megfordulok a határban, hetente egy-két alkalommal rendőrökkel karöltve pásztázzuk a területet. Ennek van visszatartó ereje a bűnözők körében. Persze adódtak forró helyzetek, de azok hadd maradjanak az én titkaim. Tanyagondnokként inkább a megejtő pillanatokra emlékszem szívesen. A sok tennivaló miatt az utolsó előtti napon döbbsentem rá, hogy véget ér a küldetésem. Igyekeztem elköszönni mindenkitől. Volt, aki könnyes szemmel megjegyezte: „Ugye, meglátogat ezután is?” Hát ez csak természetes!

– Örökmozgó vagyok, nyugdíjasként sem fogok otthon üldögegni. Az ágy már hajnalban kilök magából. Munkát mindig találok, nem csak a ház körül. Most a település-öröknek segítek, és kapcsolatban maradok polgárőrséggel is. Az utánam következő tanyagondnok tette kész fiatalember, ha hozzám fordul tanácsért, szívesen átadom neki a tapasztalataimat.

Kiss Zsigmond, Kunfehértó:

– Az Aranykapu Rt.-nél beleestem a létszámleépítésbe. Mivel éppen akkor keresett a polgármesteri hivatal tanyagondnokot, jelentkeztem az állásra. Előttem egy idős bácsi végzett hasonló munkát – amit akkor még másként neveztek –, naponta mindegy 150-200 ebédet vitt az üdülőterületre, a táborokba. Lényegében ebből nőtte ki magát a tanyagondnokság. A tanfolyamot 2004-ben végeztem el Vértesacsán. Tizenkét évig szinte megállás nélkül dolgoztam, naponta 38-

40 kilométert zötykölődtem. Először Trabanttal, újabban már Škodával. Az utóbbi öt évben csak a tanyákra kellett ebédet hordanom, ezen kívül persze ezernyi más feladat is várt rám napról napra.

– Munkámban az tetszett a legjobban, hogy a legtöbb helyen örömmel fogadtak. Sosem felejttem el az idősek mosolyát, s ahogy ott állnak a kapuban, és integetnek...

De megmondom őszintén, visszahúzódo, sőt elutasító emberekkel is találkoztam. Egyszer télvíz idején meghalt egy italozó férfi, az élettársát pedig kitették a tanyáról. A nő illuminált állapotban indult neki, vállán csikos táskával, kezében penészes kenyérral baktatott a hatalmas hóban. Egy ismerősöm megengedte neki, hogy a használaton kívüli tanyájában meghúzhassa magát. Szereztem kályhát is. Két-három évig lakott ott. Akkor haragudott rám, de ma más mosolyog, ha meglát.

– Negyvenhét év szolgálat után lehetőségem nyílt a nyugdíjazásra. Van egy tanyám, ahol méhészettel foglalkozom. Ettől kezdve több időm lesz rá. A nejem is most megy nyugdíjba, jól elleszünk együtt. Gondolhatja, hogy milyen jó soruk lesz a két kis unokánknak!

Ferenczi István, Kömpöc:

– Huszonnyolc évet töltöttem el az önkormányzatnál, előtte 11 esztendőn át voltam a Volán helyközi járatok buszvezetője. Amikor bevezették a szociális gondozó szolgálatot, mondtam a község házán, ha sofőr kellene, akkor gondoljanak rám. És végül szóltak. Egy gondozónővel intéztük közösen az ügyeket, köztük az ebédkihordás volt a fel-

adatam. Ebből lett 2002-ben a tanyagondnoki szolgálat. Elvégeztem a tanfolyamot, és 14 éven keresztül egyedül végeztem a munkát. Nagy távolságok vannak mivelénk, az első és utolsó útba ejtett tanya között 23 kilométert autóztam. Egy nap legalább 40 kilométert mentem, de ha az ebédhordáson túl más dolog is akadt, akkor ennél jóval többet. Mindig a péntek volt a legerősebb, ilyenkor a kiskunmajsai piacon is megfordultam.

– Óráig tudnék mesélni az élményeimről, hiszen polgárőr is vagyok. Tanyagondnokságom alatt összehozott a sors bizalmatlan emberekkel is. Valaki például azért nem bízta rám a bevásárlást, hogy ne lássam, mennyi mindent hozat

a boltból. Egy asszony arra panaszkodott, másnak többet segíték, mint neki. Csakhogy sosem árulta el, milyen segítségre volna szüksége. Tizennégy év alatt megismertem a tanyán élőket. Azonnal észrevettem a betegséget, de nem hívtam rögtön mentőt, előbb a doktornőt értesítettem, végül is neki kell ilyen esetekben intézkedni.

– Hatvankét éves leszek. A tömegközlekedésben eltöltött időszakra öt évente adtak egy év nyugdíjkedvezményt, ezt kihasználva tudtam most nyugállományba vonulni. Lakatos a szakmám, ezután otthon fogok barkácsolni. Találok munkát a kertben is. Néha vacakol az egészségem, magas a cukrom, a vérnyomásom. De nem lehetek beteg, hiszen van két unokám. Szeretnék még sokáig velük lenni.

Kozma Béla, Jászberény:

– Eredeti szakmám pék, mestervizsgával is rendelkezem. Megfordultam az egyik multinacionális áruházláncnál, de nem sok időt töltöttem ott. Megerőltető fizikai munkát egészségügyi problémáim miatt nem tudok vállalni. Így aztán kapóra jött, amikor az egyesített szociális intézmény tanya-gondnokot keresett. Sikeresen pályáztam. Éppen 10 év

vel ezelőtt kaptam képzést Vértesacsán. Jászberényben egyetlen egy tanya-gondnoki szolgálat működik, bár többre is szükség volna. A határban lévő Neszűr településrészben 600-800 ember él. Valamikor „édenkert” volt ott, ma pedig nem ismernének rá a régi szőlőtulajdonosok. Sok az idős, illetve a lecsúszott család. Köztük töltöttem el egy évtizednyi szolgálatomat.

– Számos kellemetlen élmény ért. Egyszer rátaláltam egy megköztözött férfire, akit előtte kiraboltak. Péntek estétől hétfő délelőttig volt tehetetlen. Mivel nem adott életjelet magáról, rányomtam az ajtót. Szerencsére élt, rendőrt és mentőt hívtam hozzá. Ezt az embert többször megmentettem, nem győzött hálálkodni, a fiának tekintett. Nehezen tudtam feldolgozni a történeteket, a haláleseteket – mert azok is voltak

– pedig talán soha nem is sikerül továbblépni. Hogy mindig tudtam folytatni, abban nagy szerepük volt az aggódó kis-öregeknek, akik nem győztek hálálkodni, ha segítséget kaptak. Essék szó az Egyesületről is, igazán példás közösség, a családi napokra ezután is el fogok menni. Mivel leszállékolt nyugdíjas lettem, előbb szeretnék regenerálódni. Imádok horgászni, s ennél pihentetőbb elfoglaltságot nem is tudnék találni magamnak.

Kecskeméti Zoltán, Kunbaracs:

– Mielőtt a kunbaracsi község-házára kerültem, Budapesten dolgoztam. Szóltak a hivataltól, hogy keresnek ebédkihordásra valakit, én pedig örömmel elvállaltam. Egy év múlva országosan elindult a falugondnokság, Kemény Berci bácsi nagyszerű kezdeményezése. Sikeresen pályáztunk egy állásra, egy autóra.

Az elsők között végeztem el a tanfolyamot Nyíregyházán. Huszonnégy évig voltam falugondnok! Ha jól tudom, rajtam kívül még egy volt a megyében, aki a kezdetektől részt vett ebben a szép misszióban. Óriási kiterjedésű a kunbaracsi határ, naponta 140-150 kilométert autóztam. Huszonnyolc helyre vittem ebédet, meg a faluban az óvodásoknak, iskolásoknak. Sosem fáradtam el! Szerettem a munkámat, a gyerekeket, és ez erőt adott a továbbiakhoz. Még most is messziről köszön mindenki. Amikor megtudták, hogy nyugdíjba megyek, mondogatták: „Zoli bácsi, ne tessék elmenni! Mi lesz velünk?”

– Ha az élményeimről érdeklődik, először szomorú dolgok jutnak eszembe. Mivel főleg idős emberekkel találkoztam, óhatatlanul szemtanúja voltam a tragédiáknak is. Egyszer telefonált egy néni, azonnal menjek, mert sehol nem találja a férjét. Kocsiba vágtam magam, útközben hívtam a mentőt. A helyszínen annyit sikerült csak megtudnom, hogy a hodály felé indult el az öreg. Holtan találtam rá, az autója motorja még járt. A mentős infarktust állapított meg nála. Bizony, a világtól távol élő embereknek életmentő lehet a mobiltelefon. Mindenkinek megadtam a számomat, engem hívtak, ha segítségre volt szükségük.

– Hogy mit tervezek a nyugdíjas éveimre? Kunbaracson kertészházban lakunk, ahol jócskán találok magamnak elfoglaltságot. Jóságot is tartunk. Sok időt töltök tiszauji hétvégi telkünkön; fűvet nyírok, horgászok. Azért talált meg olyan nehezen, mert a vízpartra nem viszem magammal a telefonomat. Még csak az hiányozna, hogy a mobil csörgése elriassza a halakat!...

Lejegyezte:
Borzák Tibor

Asszonyok a mindszei tanyavilágban – Útinapló IV.

Naponta kétszáz kilométer

(Az előző rész befejezése:)

Kimegyünk az udvarra. Idegenek vagyunk, a libák azonnal gágognak, jeleznek.

– Kiszámolta már, hogy a munkájából havonta mennyi pénz jön be?

– Ha én számolok, akkor rögtön abba is kell hagynom. Mert akkor vége mindennek. Annyi pénz nincs is. Azt nem lehet megszámlálni, hogy mennyi munkát végeztem, és mennyi a haszon. Itt most ilyen nincs. Pár évvel ezelőtt kicsit még tudtunk spórolni. Nem panaszkodom, mert látom, hogy a másik még elesettebb, neki már tényleg nincs semmije...

– Önnek lesz nyugdíja?

– Állítólag ha így, östermelőként eltöltök húsz évet, akkor igen, talán, valamennyi. A tata, aki nyolcvan éves, öregségi ellátást kap, havi 37 ezret... Anyagi helyzete van itt mindennek. Csinálnánk mi annyi mindent, csak kevés a pénz. Egyre kevesebb. Föl van ám töltve az út téglával, csak ráment a sár. Ha nem volna a sár alatt téglák, akkor a tanyáról ki sem tudnánk menni. Minden évben megterítjük az utat kavicssal, és minden évben rámegy megint a sár... Ez a gazdaság ma csak arra jó, hogy az ennivalónk legyen. Tizenkilenc évesen kerültem ide. Nem volt pénzem. Honnan lett volna. A férjemnek sem volt. A tatáék csinálták a dinnyét, vitték a piacra, eladták. Már huszonhárom éve vagyok itt – gondolkodik el Mihály Tamásné Minda Terézia és fölmutat az égre. – Úgy tartják a régiek, ha a vadlibák észak felé tartanak, akkor csak keríngőznek. Ha meg délre mennek, jön a rossz idő.

Munc Lilla már kilenc éve, hogy a mindszei tanyavilágot járja. Naponta kétszáz kilométert tesz meg esőben, hóban, napsütésben. Amikor a köves út széléről először kiáltotta: Jó napot! Csókolom, csókolom!, a tanyán élők bizalmatlanok voltak. Óvatoskodtak. Ellenségnek tekintették, mert mit akar tőlük egy nő. Egy gondnok. Egy állam által kirendelt tanyagondnok.

Már megint mi kéne a hatalomnak, töprengtek a tanyaiak, az idősek meg

Mindszei tanya – A szerző fotójegyzete 2015-nyarán

rögtön a múltat, az ötvenes-hatvanas éveket kezdték emlegetni:

– 2370. Ennyi embert akartak a mindszei tanyavilágból kitelepíteni. Erőszakosan. Be a faluba.

– A hatalom azt is mondta, cserébe a földjeinkért építőanyagot kapunk, beköltözhetünk Mindszentre, a munkahelyünk pedig a termelőszövetkezet lesz.

– De hát nekünk a tanyavilágban iskoláink voltak.

– És gazdakörünk, szatócsboltunk, szélmalomunk, kocsmánk...

– Hagyományaink: asszonybál, emberbál vagyis paripabál...Kugliztunk, kártyáztunk, télen a fiatalokat a Gazdakörben fizetett tánctanár tanította.

– Kápolnákat építettünk, útszéli családi kereszteteket állítottunk...

Megy a tanyai kisbusz Munc Lillával, viszi az ebédet kis műanyag éthordókban. Gyógyszert, dohányt, vekni kenyereket... Az éthordókat a tanyagondnok általában a kerítések-re akasztja. Átugorja a pocsolyát, a tanyalakó figyel, kiles, nem mozdul; nem szereti az idegeneket. De amint arrább megyünk, az éthordó szinte azonnal eltűnik.

Azok a tanyalakók a legbizalmatlabbak, akik a legkiszolgáltatottabbak. A polgármester úr a városban, Mindszenten azt mondja, az utóbbi években egyes családok adósságspirálba kerültek, elveszítették a házukat, kiszorultak abból a környezetből, ami

korábban életben tartotta őket, és tanyán vállaltak munkát, ingyen munkát, ott lakásért cserébe. Mert hogy ilyen esetekben a tanya arra is jó, hogy elbújjanak a szégyenük elől.

Van olyan tanya, ahol a bejáró elején, akár a mesében, parányi faházikó áll. Rúdon, egy-másfél méter magasságban. Az éthordó ebbe kerül, a négy kilós kerek kenyér meg a Miskolci-tanya előtt álló henger alakú fekete fóliasátorba. Ott a tanyagondnok fölakasztja egy kampóra. A kenyérért majd egy öreg tanyai jön le a dombról. Arról.

Megy a kisbusz, az ölünkben egy tanyai térkép van az ötvenes évekből. 475 számmal ellátott tanyát látnak rajta, de a valóságban ennél több lehetett, mivel voltak A és B jelzésűek. A tanyagondnok szerint a lakott tanyák száma ma mindössze 33. Ehhez jönnek a hobbi tanyák és a lakatlanok. Egy időben a rendőrség megpróbálta a lakatlan tanyákat föltérképezni, de a számuk folyton változott. Egyes földművelők ugyanis, amint a földhivatalban megtudják, hogy a tanya elhalt tulajdonosának már nincs élő hozzátartozója, akkor, ahogy errefelé mondják, beharásolnak, vagyis a tanyát behúzzák a földbe. A föld errefelé jó. Jó fekete. Harminc-negyven-negyvenegy aranykoronás.

– Azokon a helyeken – mutatja Lilla –, ahol az út mentén bejárókat lát-

nak, valamikor tanyák álltak. Errefelé tanyasorok voltak, telepek, bemenő utakkal... Igen, vannak tanyák, ahol máig nincs villany. Idősek lakják.

Négyen utazunk a kisbuszban. Zsidó Mancsi, az egykori tanyai kocsmáros mellett magas, betegesen sápadt arcú férfi ül. Valamikor földmérő volt. Most nem túl jó a szaga. Az egyik tanyán disznókra vigyáz.

– Gondnok vagyok – mondja. – Az a feladatom, hogy figyeljem az állatokat. Nyáron már hajnali négykor körbe kell járni a telepet, mert egyesek képesek, és megölik a másikat. Disznók. Vagy

újság? Gábor, nem kell bejönnie a városba? Beviszem.”

+++

Egy ötvenes évekből térkép szerint cikázunk a mindszei tanyavilágban. Időnként ámulunk, kacagunk, hogy a régi emberek az egyes helyeket de bolyongosan, de praktikusán nevezték el: Búbán-tanya, Pecsó-fok, Koporsós Eta kertje, Korom-erdő, Szurtos-tó, Kupleráj-zug, Budai Veca köze, Apácák kertje, Falábú kútja, Halesz... A Halesz onnan kapta a nevét, hogy a régi gazdák, mikor az egyik földterületet lucernával

Tanyáról ki, tanyáról be: Munc Lilla tanyagondnok
– Szabó Róbert felvételei, 2015 tavasza

hetvenen vannak. Ez a bandás tartás. Így könnyebb túladni rajtuk. Már tizenhét éve, hogy kint élek tanyán. Hét évet egy másik mindszei tanyán töltöttem, de azt eladták, és a jószágartással is fölthagytak. Itt tíz éve vagyok. A gazda úgy nyilatkozott, ha nem bírom tovább, akkor is lesz helyem, de én ebben nem reménykedem.

– A gazdától mennyi fizetést kap?
– Semennyit.
– Egy fillért sem?
– Cserébe van, hol laknom. Volt egy vállalkozásom Pécsen, vendéglátás, nem sikerült. De rokkant nyugdíjam az van.

– Hány éves?
– Hatvanegy. A főorvos úr azt mondta, már így is meghaladtam az átlagéletkort... Egyedül vagyok a tanyán. Igen, teljesen. Nincs asszony. Amíg Mancsi néni üzemeltette a kocsmáját, addig át-átjártam, legalább hetente. Azóta nem mozdulok. A tanyagondnok időnként rám kérdez: „Gábor, mi

bevetették, és bizonytalanok voltak a termést illetően, azt mondogatták:

Ha lesz, úgy is jó lesz, ha nem lesz, úgy is jó lesz.

De már akkor nagyot kiáltunk, amikor távolodva a révtől s a Kurca folyótól, elérjük a Greccsó-dűlőt, a Greccsó-sarkot. Az egyik régi térképen ezt 170-es és 172-es számmal jelölték, a 171-essel pedig Greccsó kunyhóját. Szaladunk a mindentudó öregemberhez, az útszéli keresztek őrizőjéhez, Vida Mihályhoz, beszéljen nekünk, Greccsóról. Volt-e asszonya, az szeret-e úgy, hogy szült neki, fiút? És azt hallotta-e, hogy a Mindszent melletti településen, Szegváron, harminckilenc évvel ezelőtt született egy író, Greccsó Krisztián, aki a novelláskötetébe, a Pletykaanyuba Mindszentet is beleírta, jó, hát nem úgy, hogy annak a mindszei őrlőnek.

– Greccsó, Greccsó, emlékszem – mondja a mindentudó öregember, az útszéli keresztek őrizője. – Errefelé ez

ritka név, Greccsóból Mindszenten eddig csak egy volt. A csősz, az 1920-as évekből. Mindszent község a legelőterületeit ugyanis árverés útján eladta kaszálónak. Sőt, a Kurca-réten még fiatal állatokat is vállalt legeltetésre. Greccsó bácsi volt a csősz. És valóban volt egy kunyhója, abban lakott kora tavasztól novemberig, mivelhogy ő felügyelte a legeltetési területeket. Én azt nem tudom, hogy ennek a Greccsónak volt-e köze a szegváriakhoz. Arról az íróról sem hallottam, csak azt tudom, hogy a szegváriakhoz képest Mindszent lakossága mára elkényelmesedett: eltűnt belőlük a vállalkozószellem. A szegvári zöldségkereskedők Svédországtól Törökorszáig szállítják az árut, a mindszei piacra meg már alig jön valami a tanyavilágból. Megszűnt a híres kenyérgyárunk is, a kenyeret Félegyházáról, Vásárhelyről meg Szentesről hordják ide, az egykori kenyérgyár épületébe, amit most raktárnak használnak. Elmúlik minden. A termelőszövetkezetek harmincévnyi uralkodása alatt megfogytak a tanyák. Lerombolták, összedőltek, eladták, gazdát cserélt, a gazdája meghalt, pusztulásra került... Politikai fölfogás volt ez is.

Sóhaj! a mindentudó öregember, az útszéli keresztek őrizője, és belezuhan az emlékeibe: „Az édesanyám, ahogy a többi tanyai parasztasszony, túró, tejfölt, sajtot hordott a mindszei piacra, ebből lett a pénz. Mikor a piacnak vége lett, a Falábú boltja előtt mindig megálltunk. Így hívták a boltost, hogy Falábú István, és Ilonka néni, a felesége olyan finom kifliket árult. A kiflit a bolt előtt ettem meg, a lovakra vigyázva, az artézi kút vizéből jót ittam, aztán fogtunk még vizet, azzal elindultunk haza a tanyára...”

Scipiades Erzsébet
Pulitzer-díjas újságíró
(Folytatjuk)

(A riport elkészítéséhez a Független Média Központ nyújtott támogatást az Egységes női hang – egyenlően hallható? című projekt keretében, amelyben a Magyar Női Érdekérvényesítő Szövetség partnereként vesz részt. A projekt az EGT/Norvég Civil Támogatási Alap, valamint az Ökotárs Alapítvány és partnerei támogatásával valósul meg. A riport tartalma a szerző kizárólagos felelőssége, az nem feltétlenül tükrözi a támogatók nézeteit.)

Nemzeti értékek

Szeremlei pünkösdi ladikázás

A Baja melletti Szeremlén szokásban lévő pünkösdi ladikázás egyedülálló a Kárpát-medencében. A párválasztó, udvarló néphagyomány az 1920-as években élte virágkorát, az

1930-as évek közepére „kiment a divatból” és az 1950-es évek elejére meg is szűnt, majd 2000-ben a helyi néptánc-csoport vezetőjének kezdeményezésére éledt újjá. Azóta a faluban minden

évben megszervezik a pünkösdi ladikázást, amelynek népviseletbe öltözött szeremlei táncosok a főszereplői.

A ladikázás napja hagyományosan pünkösd hétfőjén volt. Ilyenkor a lányok az istentisztelet után a vízparton sétálgattak, majd hazamentek levenni a templomi ruhát, és átöltöztek a ladikázáshoz. Az ünnepet megelőzően a falubeli fiatal legények díszesen faragott evezőlapátot, leányvezőt ajándékoztak a kiszemelt lányoknak. A rituális ajándékozás egyben invitálást is jelentett a pünkösdi csónakázásra.

Ez a nemzedékről nemzedékre hagyományozódó szellemi kulturális örökség – amelyet a közösségek, csoportok a környezetükre, a természettel való kapcsolatukra és a történelmükre adott válaszként állandóan újrateremtnek – az identitás és a folytonosság érzését nyújtja számukra, így módon segítve elő a kulturális sokszínűség és emberi kreativitás tiszteletét. A szeremlei pünkösdi ladikázáshoz hasonló – de nem a pünkösdi ünnephez köthető – a szintén sárközi Bátán megtartott kalinkózás, amikor a fiatalok májusban ugyancsak zöld ágakkal, virágokkal feldíszített csónakokon szálltak vízre. A népszokás nemzedékről nemzedékre száll a lakosság körében.

Búcsúzunk kollégáinktól

„Egy napon felébredtem és észrevettem, hogy hiányzik. Ez a legnyomorultabb érzés. Mikor hiányzik valaki. Körülnézel, nem érted. Kinyújtod a kezed, egy pohár vizet keresel tétova mozdulattal, egy könnyvet. Minden a helyén van az életedben, a tárgyak, a személyek, a megszokott időbeosztás, a világhoz való viszonyod nem változott. Csak éppen hiányzik valaki.” (Márai Sándor)

Megtört szívvel tudatjuk, hogy egyesületünk tagja, a zsanai Daru Katalin (Kovács-Bokor Katalin) 2016. április 20-án szerdán meghalt. Élt 46 évet.

Sajnos egy szarvasi kollégától is búcsút vettünk, egyesületünk tagja, Bodnár Sándor 2016. április 10-én 55 éves korában elhunyt.

DUNA-TISZA KÖZI FALUGONDNOKI HÍRLEVÉL

Kiadja:

a Falugondnokok

Duna-Tisza Közi Egyesülete

e-mail: info@falugondnoksag.hu

honlap: www.falugondnoksag.hu

iroda: 6000 Kecskemét, Irinyi u. 17.

Telefonszám:

06-76/507-543

Fax: 06-76/507-544

Szerkeszti:

Borzák Tibor, Csörsz Zelenák Katalin

Sümeгинé Ország Edit, Moiskó Csilla,

Tördelő: Almási László

Rajz: Vida Ágnes

Engedélyszám: 2.9/776-1/2006

Nyomda: Print 2000, Kecskemét

Megjelent a

FÖLDMŰVELÉSI
MINISZTERIUM

támogatásával.